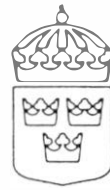

Motion till riksdagen

1987/88:A39

av Per-Ola Eriksson m. fl. (c)
med anledning av prop. 1987/88:86
om särskilda regionalpolitiska insatser
i Norrbottens län m. m.

Mot.
1987/88
A39

Inledning

Utvecklingen i samhället under efterkrigstiden, framför allt under 1960- och 1980-talen, har inneburit en allt starkare centralisering av befolkning, bebyggelse, näringsstruktur och service. Storskalighet och arbetskraftens geografiska rörlighet har av en politisk majoritet, mot centerns mycket bestämda uppfattning, setts som nödvändiga förutsättningar för ökad ekonomisk tillväxt. Detta har medfört att skillnaderna i levnadsförhållanden mellan olika delar av landet ökat.

Den politiska inriktningen och marknadens drivkrafter har förstärkt koncentrationen inom näringslivet, både vad avser produktionsstruktur och maktfunktioner. Den offentliga sektorn har också kraftigt bidragit till koncentrationen.

Särskilt under 1960-talet ökade klyftorna snabbt mellan olika regioner i landet. Till följd av den omfattande och snabba strukturomvandlingen inom bl. a. jord- och skogsbruk utsattes landsbygden och de små orterna för en snabb avfolkning. Den utvecklingen har slagit hårt mot Norrbotten och andra skogslän.

Den socialdemokratiska politiken har aktivt bidragit till regional obalans. Därför tvingas nu regeringen vidta särskilda åtgärder för olika regioner. Detta är ett kvitto på att regeringens politik varit ogynnsam för stora delar av landet. Åtgärderna har dock endast karaktären av kortsiktig "paketpolitik" och typiska valårsinsatser, som är för otillräckliga för att långsiktigt skapa balans inom och mellan olika delar av landet.

Riksdagen har tidigare fått ta ställning till ett åtgärdsprogram för Bergslagen och norra Sveriges inland. Den nu aktuella propositionen berör enbart Norrbotten.

Norrbotten – kontrasternas län

Norrbottens län gör skäl för benämningen "kontrasternas län". Länet har stora rikedomar i form av råvaror, men också stora problem med avfolkning och hög arbetslöshet.

Norrbottens län har omfattande naturtillgångar i form av malm, skog, åkermark och vattenkraft. Den större delen av landets järnmalmstillgångar finns inom länet. Gruvbrytning sker nu vid fem olika gruvor. Luleälven sva-

rar för en mycket betydande del av landets vattenkraftsproduktion. Trots detta har länet under en lång följd av år präglats av betydande problem med stor arbetslöshet och avfolkning. Intäkterna från länets råvarutillgångar har i stor utsträckning kommit andra delar av landet till del.

Den socialdemokratiska regeringspolitiken har medfört att Norrbotten mer än något annat län drabbats av befolkningsutflyttning, strukturförändringar och allt svårare arbetsmarknadsproblem.

Socialdemokraternas bastiontänkande har inneburit en stark koncentration till några av kustregionens tätorter. Denna koncentration vill socialdemokraterna förstärka. Insatserna som nu föreslås kommer att öka obalansen mellan olika delar av länet. Detta är allvarligt, eftersom den utgör ett hot mot glesbygden och länets inland.

Enligt centerpartiets uppfattning måste likvärdiga förutsättningar skapas mellan olika delar av länet. Åtgärder som skapar arbetstillfällen i inlandskommunerna och glesbygden är mer nödvändiga för hela regionen än att enbart koncentrera satsningarna på ett fåtal redan expansiva orter i några kustkommuner.

Nya "hotbilder"

Norrbotten har under många år varit det mest arbetslöshetsstyngda länet. Visserligen redovisade länsarbetsnämnden för februari månad ett lägre antal öppet arbetslösa jämfört med motsvarande tid i fjol. Detta kan förklaras av en ökning av antalet placerade i bl. a. arbetsmarknadsutbildning, beredskapsarbete, lönebidrag och Samhall. Dessutom har utflyttningen från länet varit stor.

Nya hotbilder tonar upp sig i Norrbotten. Industrisysselsättningen kommer att minska. De stora basindustrierna ASSI, LKAB och SSAB har aviserat kraftiga personalminskningar.

Av de i dag ca 3 800 anställda inom LKAB beräknas antalet fram till 1992 minska till ca 2 500, dvs. en reducering med ca 1 300 personer. Även SSAB har presenterat förslag om minskning av personalen från ca 3 700 till 3 000 under de närmaste tre åren.

Därutöver har beslut fattats att överföra ASSI:s sågverk i länet till domänverket och i samband därmed läggs sågverket i Karlsborgsverken ned. Det berör närmare 200 personer. Dessutom finns det stor risk att personalstyrkan vid Bolidens gruva i Laisvall minskas. Längsiktigt är hela gruvverksamheten i Laisvall hotad.

De nu aviserade och beslutade personalminskningarna i några av länets större företag innebär att närmare 3 000 arbetstillfällen försvinner de närmaste åren. Om man beaktar att de stora råvarubaserade företagen i länet sedan år 1975 har minskat med ca 4 200 personer kommer sysselsättningen i dessa företag att ha minskat med ca 7 000 personer fram till år 1992. Det motsvarar en halvering av antalet anställda i dessa företag.

Utvecklingen efter regeringsskiftet 1982 har efter hand medfört en allt kraftigare regional och inomregional obalans.

De län som uppvisar den största befolkningsökningen är storstadslänen. I övrigt växer främst universitetsorter. Mellan åren 1983 och 1987 var befolkningsökningen i de tre storstadslänen drygt 91 000 personer. Det är mer än vad som totalt bor i de åtta norrbottniska inlandskommunerna – Arvidsjaur, Arjeplog, Jokkmokk, Överkalix, Övertorneå, Pajala, Kiruna och Gällivare.

Befolkningsutvecklingen för hela Norrbotten är oroande. Hårdast drabbade är kommunerna i malmfälten och östra Norrbotten. Befolkningsminskningen i de två malmfältskommunerna Kiruna och Gällivare uppgår till ca 2 100 resp. 1 300 personer, dvs. totalt ca 3 400 personer sedan 1983.

Flyttningsnettot för Norrbotten under tiden efter regeringsskiftet 1982 motsvarar i genomsnitt 25 personer per vecka. Främst är det ungdomar som efter avslutad utbildning tvingats flytta från länet.

Befolkningsförändringen för hela Norrbottens län framgår av följande tabell:

Tabell 1

År	Flyttningsnetto	Folkmängdsförändring	Folkmängd
1983	-1 225	- 890	264 457
1984	-1 126	- 773	263 684
1985	-1 814	-1 384	262 300
1986	-1 505	-1 261	261 039
1987	- 759	- 206	260 833
Summa	-6 429	-4 514	

Norrbotten har ett högt födelsetal, vilket inneburit att befolkningsminskningen totalt sett varit lägre än nettoutflyttningen.

Avfolkningen av länet och då särskilt inlandet och malmfälten är allvarlig utifrån många aspekter. Könsfördelningen i glesbygdskommunerna har blivit alltmer ensidig. Det är en ensidig näringsstruktur och svårigheter för kvinnorna att få arbete som inneburit att allt fler kvinnor tvingats söka sig till mer expansiva regioner både för att få utbildning och arbete. Detta leder till en alltmer bristfällig social miljö. Dynamiken i utflyttningsområdena minskar medan de sociala problemen ökar och bygden utarmas.

Enligt centerpartiets uppfattning krävs att alla delar av landet måste ha ett tillräckligt befolkningsunderlag för att nödvändig service i alla olika former skall kunna upprätthållas.

Länets nuvarande befolkningstal understiger kraftigt den målsättning som en enig riksdag lade fast i 1981/82 års regionalpolitiska beslut. Då fastställdes att planeringstalet för Norrbotten år 1990 skall vara 267 000 personer. Jämfört med dagens folkmängd skulle det behövas en befolkningsökning med ca 6 200 personer fram till 1990 för att uppfylla det av riksdagen fastställda planeringstalet från 1982.

Den socialdemokratiska regeringspolitiken efter regeringsskiftet 1982 har främst gynnat storföretagen på småföretagens bekostnad. Regeringen har visat stor generositet mot solida vinstgivande företag som Volvo och Saab.

Lokaliseringsbidrag har beviljats Volvo med 230 milj. kr. och Saab med 414 milj. kr. för etablering av bilfabriker i Uddevalla resp. Malmö. Regeringen har dessutom frisläppt 12,5 miljarder kronor ur investeringsfonderna till vardera företaget och givit löfte om stora utbildningsbidrag för utbildning av arbetskraften. Volvo och Saab har dessutom på ett uppseendeväckande sätt fått skattelättnader genom att de fick överta rätten till förlustavdrag från Svenska Varv. Förlustavdragen kan jämföras med ett bidrag till vardera företaget på ca 500 milj. kr.

Norrbotten har ett ensidigt näringsliv. Därför behövs en ökad satsning på små och medelstora företag. Av den anledningen borde regeringen ha visat samma generositet för småföretagsutveckling i Norrbotten och skogslänen som man visat två av landets största företag. Det är centerns uppfattning att småföretagen måste gynnas i förhållande till de stora företagen.

Propositionen

Propositionen om särskilda regionalpolitiska insatser i Norrbottens län m. m. har tvingats fram genom riksdagens beslut. Den är en nödvändig följd av regeringens förda koncentrationspolitik. Propositionen fullföljer dock inte, enligt vår mening, riksdagens intentioner.

Med den nu aktuella propositionen om Norrbotten ger inte regeringen uttryck för något nytänkande. I stället handlar det om alltför kortsiktiga åtgärder och punktvisa insatser. En del av förslagen i propositionen är dessutom tidigare presenterade för riksdagen, t. ex. tullverkets centrala ADB-enhet, som skall lokaliseras till Luleå.

Åtgärderna som föreslås för regional utveckling i Norrbotten beräknas kosta ca 791 milj. kr. Det bör jämföras med vad regeringen satsar på reparation av kärnkraftsreaktorn Ringhals 2. Där satsar regeringen ca 1,2 miljarder kronor, vilket är väsentligt mer än vad som anslås till regionalpolitiska insatser i det mest arbetslöshetsdrabbade länet. Likaså kan en jämförelse göras med de skattelättnader som Volvo och Saab fått genom övertagandet av rätten till förlustavdrag från Svenska Varv. Detta beräknas till ca 500 milj. kr. till vardera företaget. Även detta belopp överträffar värdet av regeringens Norrbottenspaket.

Enligt uttalanden av industriministern förväntas de åtgärder som föreslås i propositionen kunna skapa ca 2000 nya arbetstillfällen. Det motsvarar inte ens de arbetstillfällen som kommer att gå förlorade genom personalminskningar inom ASSI, SSAB och LKAB och vittnar om regeringens låga ambitionsnivå.

Förslagen i propositionen berör enbart en begränsad del av länet, främst Luleåregionen och högskolan. Vi har inget att erinra mot att resurserna för forskning och utbildning förstärks. Det är dock otillräckligt för att situatio-

nen för de sämst ställda länsdelarna skall förbättras.

Likaså har regeringen helt utelämnat åtgärder som kan stimulera utvecklingen av den mindre företagsamheten, jordbruket, servicesektorn m. m. Däremot upprepas ett vanligt förekommande förslag från regeringen, nämligen att förstärka arbetsförmedlingens personalresurser. I propositionen föreslås en utökning med 30 årsarbetskrafter under en treårsperiod till en kostnad av 17,4 milj. kr. Dessa pengar skulle få större effekt om de användes till småföretagsutveckling och offensiva närings- och regionalpolitiska åtgärder. Förstärkningen av arbetsförmedlingens personalresurser bör i stället finansieras genom en neddragning av de centrala resurserna på arbetsmarknadsverket.

Mot. 1987/88
A39

Centerpolitik för ett levande Norrbotten

Med en annan inriktning av politiken än den socialdemokraterna står för finns det förutsättningar att skapa en positiv utveckling i Norrbotten. Det förutsätter dock att besluten över strategiska och ekonomiskt intressanta naturtillgångar överförs från den nationella till den regionala nivån. Exempel härpå är vattenkraften.

Det krävs enligt vår mening ett decentralistiskt synsätt med nytänkande, okonventionella lösningar och mer generella insatser på olika områden för att hela Norrbotten skall utvecklas. Regeringens punktvisa insatser innebär ingen förnyelse.

Den negativa befolkningsminskningen i flera av länets kommuner måste hejdas och vändas. Detta förutsätter ett breddat näringsliv och fler arbetstillfällen. Det krävs inte bara stopp för utflyttningen från dessa kommuner utan även en stor inflyttning till de områden som minskat mest om de skall kunna överleva. I annat fall bor snart den sista generationen i många av länets områden.

Eftersom Norrbotten i så hög grad förfogar över värdefulla naturresurser bör dessa i större utsträckning förädlas inom länet. Därigenom kan sysselsättningsläget förbättras. Dessutom måste Norrbotten som är ett energirikt län få del av de vinster som vattenkraften i Lule älv genererar.

Nya åtgärder behövs

Med anledning av regeringens s. k. Bergslagsproposition konstaterade centern att ca 50 av de sämst ställda kommunerna inom stödområdet inte får del av de föreslagna satsningarna. Den nu aktuella propositionen är ett ytterligare exempel på att de mindre kommunerna med svåra arbetsmarknadsproblem har förbigåtts.

Vi förutsätter att regeringen fullföljer riksdagens beslut från våren 1987 och återkommer med ett mera offensivt förslag. Sådana satsningar är nödvändiga för att lindra verkningarna av den "tredje vägens" ekonomiska politik – en politik som varit starkt koncentrationsdrivande.

Propositioner med särskilda "paket" måste betraktas som "brandkärsutryckningar" betingade av nödvändigheten att i efterhand försöka "repare-

ra" de skador en felaktigt förd politik orsakat. Serien av olika "reparationspaket" är förmodligen inte avslutad med en proposition som har en så defensiv inriktning som denna.

Enligt vår mening krävs således ett decentralistiskt synsätt med ett nytänkande och mer generella insatser i syfte att skapa ett nytt näringslivsklimat och en större optimism och framtidstro hos människorna i regionalt utsatta regioner. Vi har i annat sammanhang mera utförligt presenterat våra förslag i dessa hänseenden. Vi vill dock här peka på några områden och projekt lämpade för mer generella insatser. Dessa skapar bättre utvecklingsmöjligheter för orter och regioner som nu har en negativ utveckling.

Satsning på småföretagsamheten

Norrbottnen som har ett ensidigt näringsliv dominerat av några stora statliga företag behöver en livskraftig småföretagsamhet. Därmed skapas möjligheter till en differentierad näringsstruktur.

Från centerpartiets sida har vi bl. a. föreslagit följande åtgärder i syfte att förbättra klimatet för den mindre företagsamheten:

- Reducering av sjukförsäkringsavgifterna för småföretag.
- Slopande av beskattningen för i företag arbetande kapital.
- Inrättande av privata investeringskonton för att bl. a. stimulera nyföretagande.
- Inrättande av en småföretagarfond för industriellt och tekniskt utvecklingsarbete i småföretag.

Utveckla landsbygden

För att skapa ett livskraftigt Norrbotten behövs en levande landsbygd, inte bara några expansiva kommuncentra. Därför behövs åtgärder för att utveckla landsbygden. En levande landsbygd har stor betydelse för långt fler än dem som bor på landsbygden. Det krävs därför att landsbygden får sin rättmätiga del av de statliga insatserna som satsas på utveckling och infrastruktur. Nya "grepp" måste till för att bryta den negativa utvecklingen på den norrbottniska landsbygden.

Statsmakterna och de statliga myndigheterna har hittills tagit mycken liten hänsyn till de speciella förhållanden som råder på landsbygden. I t. ex. den närings-, bostads- och utbildningspolitiska planeringen negligeras nästan helt behovet av en positiv utveckling på landsbygden. De statliga verken har ej tagit hänsyn till landsbygden i sitt beslutsfattande.

En utveckling av landsbygden förutsätter en helhetssyn på planeringen av infrastruktur, bebyggelse, service, kulturutbud m. m. Eftersom den norrbottniska landsbygden har ett ensidigt näringsliv, framst präglad av jord- och skogsbruk, behövs en nyetablering av företag för att åstadkomma en mer differentierad arbetsmarknad. Småindustrier, hantverk, hemslöjd, turism och administrativ verksamhet är exempel på verksamheter som kan utgöra komplement till landsbygdens basnäringar.

I vår partimotion om regionalpolitiken har vi understrukt vikten av att utveckla hela landet och bl. a. krävt att ett särskilt utvecklingsprogram för landsbygden tas fram. Vi har också föreslagit att 100 milj. kr. skall anvisas på ett särskilt anslag för landsbygdsutveckling. Dessa medel skall avse projekt som ej kan finansieras över de ordinarie länsanslagen.

Vattenkraften – en regional resurs

För att förverkliga regionalpolitiska mål och åstadkomma en långsiktigt positiv utveckling i Norrbotten behöver länet tillföras större resurser än vad regeringen föreslår i sin proposition.

Vinsterna från vattenkraften skulle kunna få stor betydelse för utvecklingen av närings- och samhällsliv i Norrbotten. I dag används vinsterna från den norrbottniska vattenkraften till att täcka investeringar och förluster i kärnenergiproduktion i andra delar av landet.

Genom att öppna möjligheterna att använda vinsterna från vattenkraften i produktiva och regionalpolitiskt motiverade investeringar skulle en radikal förändring åstadkommas i Norrbotten.

Sedan 1978/79 års riksdag har centern föreslagit att Norrbotten skall få del av vinsterna från vattenkraften. Dess värre har centern i riksdagen mött motstånd hos socialdemokraterna och de andra partierna. Därför var det en framgång för centern då en enig länsstyrelse i Norrbottens län i en skrivelse till regeringen den 8 januari 1988 föreslog att länet borde få del av vinsterna från vattenkraften.

I den nu aktuella Norrbottenspropositionen finns emellertid inte förslaget med. Propositionen är således inte heller i detta avseende något nytänkande, utan har mer karaktären av ett kortsiktigt socialdemokratiskt "valårspaket". Det upplevs som en mycket stor besvikelse i Norrbotten.

I centerns regionalpolitiska motion, 1987/88:A462, har föreslagits att en del av vattenkraftsvinsterna skall återföras till vattenkraftskommunerna. Med hänsyn till storleken på intäkterna vad avser Norrbotten bör ett särskilt energibolag för Norrbottens län bildas i enlighet med vad vi tidigare föreslagit.

Med anledning av proposition 1987/88:87 om ny ekonomisk styrning av statens vattenfallsverk m. m. har vi föreslagit en uppdelning i syfte att de nuvarande regionala enheterna, t. ex. Vattenfall Norrbotten, blir självständiga bolag. Kraftproduktionens stora värde utgör ett motiv för att ge verksamheten en regional förankring. Ett sådant regionalt bolag kan fylla en viktig funktion i den regionala utvecklingen. Riksdagen bör hos regeringen begära förslag om detta.

Sänk arbetsgivaravgifterna

Gällande regler för uttag av socialförsäkringsavgifter i Norrbotten innebär bl. a. att avgiftsuttaget sätts ned med 10 procentenheter för verksamheter inom vissa näringsgrenar. Detta system är orättvist på många sätt. Ex-

empelvis kommer inte jord- och skogsbruk eller servicenärings-
de av de lägre avgifterna. Ändå är jord- och skogsbruket en av de viktigaste
näringarna i stora delar av länet.

Centern har tidigare föreslagit att sänkta arbetsgivaravgifter måste omfat-
ta all verksamhet med undantag för statliga och kommunala myndigheter
samt försäkringskassor.

För att skapa fler jobb är det viktigt att sänka skatten på arbete. För små-
företag och egenföretagare är arbetsgivaravgifterna en tung börda som be-
gränsar möjligheterna till utveckling och nya arbetstillfällen. I flera av-
seenden är också avgiftsuttaget orättvist.

I annat sammanhang har centern föreslagit att sjukförsäkringsavgiften för
anställda i småföretag och bland egenföretagarna sänks. Målet bör vara en
sänkning med ett belopp motsvarande 5 procentenheter av avgiftsuttaget för
upp till 15 anställda. Ett första steg är en sänkning med 5% på en lönesum-
ma på 500 000 kr., vilket motsvarar 25 000 kr.

Genom ett sänkt avgiftsuttag på småföretagen kan de få utrymme till ex-
pansion och möjlighet att anställa fler. En avgiftsreform för småföretagen är
således motiverad utifrån sysselsättningspolitiska skäl. Detta skulle på ett
avgörande sätt stimulera småföretagsutveckling i Norrbotten.

Egenföretagarna är en viktig grupp i ett glesbygdslän som Norrbotten.
Deras skatte- och avgiftsbörda är dock orättvis. Därför måste även egen-
företagarna omfattas av lägre arbetsgivaravgifter. För att skapa ökad rättvi-
sa har centern i motion till årets riksdag föreslagit att egenföretagare befrias
från socialförsäkringsavgifter upp till ett basbelopp (för närvarande 25 800
kr.). Detta innebär en årlig minskning med ca 10000 kr. för en egenföre-
tagare.

Polisväsendet

I propositionen föreslår regeringen att en ny enhet för databehandling av
vissa uppgifter inom rikspolisstyrelsen förläggs till Kiruna. Enheten skall
börja sin verksamhet den 1 juli 1990. Centern ser positivt på detta förslag
som innebär en differentiering av arbetsmarknaden och ett värdefullt till-
skott av sysselsättning i kommunen.

Ändamålsenliga och bra lokaler för polisen är nödvändigt för att polisen
skall kunna fullgöra sina arbetsuppgifter på ett tillfredsställande sätt. Nuva-
rande polishus i Gällivare uppfyller inte dessa krav. Därför upplever perso-
nalen på polisstationen en dålig arbetsmiljö.

Polishuset i Gällivare är det enda norr om Dalälven som inte har förnyats
sedan polisväsendet förställdes och är ursprungligen inte heller avsett för
polisen utan för helt annan verksamhet. Därför bör ett nytt polishus upp-
föras.

Rikspolisstyrelsen uttalade redan år 1979 att polisens lokaliteter i olika
avseenden var klart otillräckliga. Yrkesinspektionen i Luleå har också i ut-
låtande pekat på ett stort antal brister, som framkommit i samband med in-
spektion av lokalerna.

Under åren 1984-1986 har byggnadsstyrelsen utrett alternativen. ombyggnad av befintligt polishus eller ett nybygge. Därvid framkom att det enda vettiga var nybygge. Därefter har byggnadsstyrelsen förvärvat tomtmark från Gällivare kommun. Vidare har en hemställan tillställts regeringen om uppdrag att projektera nybyggnad av polishuset i Gällivare. Så sent som påskveckan hade byggnadsstyrelsen inte fått något besked från regeringen.

Kostnaden för ett nytt polishus beräknas till ca 35 milj. kr. Enligt länsarbetsnämnden i Norrbottens län behövs detta projekt snarast för att skapa sysselsättning i malmfältsområdet. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag om att ett nytt polishus skall uppföras i Gällivare. Detta bör ges regeringen till känna.

Kriminalvårdsanstalt i Haparanda

I länsstyrelsens skrivelse till regeringen den 8 januari 1988 föreslogs att en ny kriminalvårdsanstalt bör uppföras i Haparanda. Den nuvarande anstalten som är byggd på 1860-talet möjliggör inte en modern kriminalvård. Anläggningen är hårt nedgången och omodern. Det är därför nödvändigt med en nybyggnation.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att en ny kriminalvårdsanstalt skall uppföras i Haparanda. Detta bör ges regeringen till känna.

Fungerande kommunikationer

Norrbotten är ett till ytan vidsträckt län och omfattar en fjärdedel av Sveriges yta. En grundläggande förutsättning för en positiv utveckling i alla delar av länet är ett bra och fungerande vägnät. Det ger möjlighet att upprätthålla ett decentraliserat näringsliv och därmed en decentraliserad bebyggelse och bosättning.

För stora delar av Norrbotten är bilen ofta det enda transportalternativet. Möjligheterna att utnyttja kollektiva transportmedel är små.

Vägnätet

Enligt vår mening måste investeringarna i länsvägnätet få en klar regionalpolitisk profil för att bl. a. ge de bygder som saknar kollektivtrafik rättvisare och rimligare förhållanden.

Med stöd av arbetsmarknadspolitiska medel har ett förhållandevis bra vägnät kunnat byggas mellan de olika kommunerna. Däremot har en stor del av det finmaskiga vägnätet en undermålig standard. Ökade investeringar i vägnätet för om- och tillbyggnad är därför angeläget. Det är också en avgörande förutsättning för ett fungerande näringsliv.

Den dåliga standarden på många av de mindre vägarna omöjliggör tunga transporter under vissa delar av året. Under tjallossningen gäller belastningsrestriktioner på en stor del av länets 300 - 400 mil allmänna vägar. Främst drabbar detta skogsbruket.

Ett bra vägnät i hela länet är av vital betydelse för näringslivets transporter, särskilt skogsindustrins som är en betydelsefull del av länets näringsliv.

Mot denna bakgrund anser vi att en omfördelning samt förstärkning av ekonomiska resurser för investeringar i vägnätet måste ske. Ett tioårigt program för förstärkning och beläggning av grusvägnätet bör tas fram, vilket också centern föreslagit i annat sammanhang. Ett sådant program skulle också på ett aktivt sätt bidra till att skapa ökad sysselsättning i olika delar av länet.

Flygtrafiken

Med hänsyn till de långa avstånden i Norrbotten bör flygtrafiken inom länet förbättras. En jämförelse kan göras med Skåne som på en väsentligt mindre yta än Norrbottens har tre flygplatser.

I propositionen föreslås att ett anslag om 15 milj. kr. anvisas för en ny flygplats i Arvidsjaur. Centern biträder detta förslag eftersom det ligger helt i linje med vad vi tidigare föreslagit. Dessutom anser vi det motiverat att också tillskapa flygförbindelse med Tornedalen och den östra delen av länet som ett led i åtgärderna för utveckling av näringslivet.

I samarbete med den finska kommunen Ylitornio planeras ett samnordiskt flygfält i Övertorneå/Ylitornioområdet. Detta projekt är kostnadsberäknat till 17 milj. kr. Den finska staten svarar för halva kostnaden. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att finansiera den svenska delen av denna investering, som skulle innebära att restiderna från Tornedalen till övriga delar av landet kan reduceras kraftigt. Detta bör ges regeringen till känna.

Järnvägen

Järnvägen Boden–Haparanda är viktig för den östra länsdelen och berör främst kommunerna Boden, Luleå, Kalix och Haparanda. Längs denna bandel, som är ca 170 km lång, finns många tätorter och byar som är beroende av järnvägen för gods- och persontransporter.

Banan har således en viktig funktion för östra länsdelen. Det erfordras dock möjligheter till högre transporthastigheter. I dag råder nedsättning till 50 km/h under flera månader varje år. Ett omfattande investeringsprogram bör därför genomföras för att en fungerande tågtrafik skall kunna upprätthållas. Detta är också av intresse för utveckling av kommunikationerna med Finland, eftersom bandelen är den enda som har förbindelse med vårt östra grannland. Ett investeringsprogram bör bl. a. innehålla förstärkningsåtgärder och elektrifiering av banan. För en första etapp bör 10 milj. kr. anvisas.

Ökad satsning på forsknings- och utbildningsverksamhet är ett viktigt inslag för kompetensutvecklingen. Högskolan i Luleå spelar en betydelsefull roll i detta sammanhang. Den forskningsverksamhet som bedrivs vid högskolan hävdar sig väl i konkurrens med universiteten och andra tekniska högskolor i landet.

Den förstärkning av resurserna inom t. ex. informationsteknologi, strömningslära och kvalitetsteknik som föreslås är enligt vår mening riktig. Inom sitt verksamhetsområde kan högskolan i Luleå bli ett viktigt forskningscentrum.

För att ytterligare förbättra utbildningsmöjligheterna och stärka kulturlivet i Norrbotten bör, som länsstyrelsen i sin skrivelse till regeringen föreslagit, nya utbildningar förläggas till Norrbotten. Exempel på sådana är kyrkomusikerutbildning och en teaterskola. Detta bör ges regeringen till känna.

Bakteriell lakning av malmer

Eftersom gruvnäringen utgör en viktig del av länets näringsliv behövs forskningsresurser inom detta område.

Vid Umeå och Stockholms universitet har pågått forskningsarbete för att bygga upp en kunskapsbas för bakteriell lakning av malmer. Denna lakningsteknik används redan i ett antal länder, t. ex. USA.

Den bakteriella lakningstekniken kommer förmodligen att bli avgörande för prissättningen av koppar i framtiden. Därför kommer traditionell utvinning av rena kopparmalmer med lågt innehåll att slås ut. I Sverige har minst två sådana malmer fastställts genom prospektering, bl. a. Aitikgruvan utanför Gällivare.

Den bakteriella lakningen kräver en mindre energiåtgång än traditionell teknik och är samtidigt miljövänligare. Motivet för tillkomsten av högskolan i Luleå var att inrikta forskningen så att den skulle stärka länets näringsliv. Därför finns det anledning att anslå 6 milj. kr. för ett treårigt pilotskalförsök med bakteriell lakning av malmer vid högskolan i Luleå.

Övrigt

Tillgången på utbildning och forskning är utslagsgivande för olika orters och regioners utvecklingsmöjligheter. Det framgår tydligt av utvecklingen på nuvarande högskoleorter.

Rymdtekniken är starkt förknippad med högteknologisk utveckling och industri. Den offensiva satsningen i Kiruna på den civila rymdtekniken som inleddes under de centerledda regeringarna bidrar aktivt till att förnya näringslivet i den kommunen. En fortsatt satsning kan ytterligare utveckla Kiruna till ett centrum för högteknologisk industriell verksamhet med stor dragningskraft i såväl Sverige som hela Europa.

I propositionen föreslås en förstärkning av resurserna för Institutet för rymdfysik (IRF) genom att en tjänst som professor i rymdteknik inrättas. Det är enligt vår mening positivt. Därutöver bör, som vi föreslagit i annat

sammanhang, en högskoleenhet lokaliseras till Kiruna. Det skulle bli ett viktigt komplement till högskolan i Luleå och en förstärkning av forsknings- och utvecklingsresurserna i området och en naturlig koppling till rymdteknologin.

Mot. 1987/88
A39

Jord- och skogsbruk

De areella näringarna har stor betydelse för sysselsättningen i Norrbottens län. Möjligheterna att behålla befolkningen på landsbygden och därmed upprätthålla en fungerande samhällsservice är i hög grad beroende av utvecklingen inom jord- och skogsbruket.

I årets budgetproposition har föreslagits att ytterligare 80 milj. kr. skall tillföras det treåriga åtgärdsprogrammet för jordbruket i norra Sverige. Avsikten med detta program är bl. a. att stimulera tillkomsten av olika företag i kombination med jordbruk. Detta är i och för sig vällovt.

Det norrbottniska jordbruket kan emellertid inte raddas enbart genom stimulans av kombinationsföretag. Norrbotten är i dag inte självförsörjande på mjölk och mjölkprodukter eftersom mjölkproduktionen i länet minskat mer än i övriga landet. Under år 1987 minskade antalet mjölkproducenter med 9% och uppgår nu endast till ca 700 och utgör därför ett hot mot mejeriindustrin i länet.

Kostnadskrävande investeringar och dålig lönsamhet i jordbruket medför att nyrekryteringen till denna näring har minskat. Ungdomarna söker sig till andra yrken eller tvingas flytta. Detta inger ytterligare oro för jordbruksnäringens framtid.

Eftersom jordbruket knappast kan påräkna några väsentliga förbättringar av produktpriserna inom den närmaste framtiden måste lönsamheten också förbättras på annat sätt bl. a. genom att nedbringa kostnaderna i produktionen. Det gäller över huvud taget i de inre delarna av Norrland. Härvid utgör vårt förslag om t. ex. lägre sjukförsäkringsavgift och slopande av arbetsgivaravgifterna upp till ett basbelopp för en egenföretagare en viktig del.

För att stimulera en nödvändig nyetablering och generationsväxling inom jordbruket bör även jordbrukarna komma i åtnjutande av den hjälp och det stöd som erbjuds nystartande i andra näringar. Därför bör starta-egets ersättningen även komma ungdomar inom lantbruket till del.

Kombinerade jord- och skogsbruk är bästa garantin för att skapa bärkraftiga lantbruksföretag, men svårigheten att komma över skogsmark är påtaglig för många lantbrukare.

I områden som domineras av bolags- och domänverksägd skogsmark är situationen för lantbruket mycket besvärande ur ekonomisk synpunkt.

I Finland har statsmakterna aktivt medverkat till att med statens skogsmarksinnehav som grund bygga upp enskilda jord- och skogsbruksföretag. Motsvarande åtgärder bör vidtas även i vårt land och skulle få stor betydelse i Norrbotten. Riksdagen bör därför ge regeringen i uppdrag att skyndsamt utreda och framlägga förslag om överföring av skogsmark från domänverket till enskilda.

Särskilda skogsvårdande insatser

Mot. 1987/88
A39

I propositionen föreslås att 35 milj. kr. anvisas för tiden t. o. m. budgetåret 1990/91 för bidrag till skogsvårdsåtgärder och för rådgivning och service till skogsägarna. Dessa medel bör enligt vår mening i sin helhet användas som stöd till skogsvård inom det enskilda skogsbruket. Ingen ytterligare administrativ uppbyggnad får komma till stånd med dessa medel.

Ett väl utbyggt skogsbilvägnät är ett viktigt villkor för ett effektivt skogsbruk och god skogsvård. I propositionen föreslås att den förstärkning av anslaget till skogsbilvägar som föreslogs i budgetpropositionen 1988 avseende ett program för skogsvårdsinsatser i Västerbotten också bör omfatta Norrbottens län. Enligt vår uppfattning, som delas av länsstyrelsen i Norrbotten, behövs det ökade resurser. Vi föreslår därför att ytterligare 5 milj. kr. anslås för investeringar i skogsbilvägar.

Särskilda insatser i Arjeplogs och Jokkmokks kommuner

Som vi tidigare anfört innebar regeringens s. k. Bergslagsproposition att ca 50 av de sämst ställda kommunerna inom stödområdet inte får del av de åtgärder som föreslogs. Flera av dessa finns i Norrbotten.

I propositionen föreslås att högst 27 milj. kr. får användas för särskilda utvecklingsinsatser i näringslivet i Kiruna, Gällivare och Kalix kommuner. Dessutom föreslår regeringen att 15 milj. kr. anvisas för utvecklingsinsatser i Arjeplogs kommun efter samma mönster som nu gäller för de särskilda arbetsmarknadspolitiska insatserna i östra Norrbotten. Detta är otillräckligt. Det behövs långsiktiga näringspolitiska åtgärder.

Arjeplogs kommun, som till ytan är större än Skåne och Blekinge tillsammans, är befolkningsmässigt den minsta kommunen i Norrbottens län. Befolkningstalet uppgår endast till ca 3 800 personer, vilket utgör 1,5 % av länets totala befolkning.

Gruvnäringen är den helt dominerande delen inom näringslivet och utgör 80 – 90 % av all industriell sysselsättning inom kommunen. Situationen för gruvnäringen vid gruvan i Laisvall är emellertid bekymmersam i ett långsiktigt perspektiv. Det är därför nödvändigt att redan nu påbörja planeringsinsatser för att kunna skapa alternativ till gruvverksamheten.

För Jokkmokks kommun är situationen också bekymmersam trots den vattenkraft som produceras inom kommunen. De åtgärder som vidtagits för att skapa alternativ när vattenkraftens utbyggnad är avslutad har hittills varit otillräckliga. Därför bör på motsvarande sätt som för Arjeplogs kommun och östra Norrbotten särskilda insatser göras i Jokkmokk. Kommunen har föreslagit ökad satsning på turism med t. ex. projektet Polar Zoo.

Enligt vår mening bör regeringen utarbeta ett offensivt åtgärdsprogram för Arjeplogs och Jokkmokks kommuner. Därvid bör inriktningen vara att åstadkomma småföretagsutveckling, ökad satsning på turism, servicesektorn m. m. Detta bör ges regeringen till känna.

Vidare vill vi betona att regeringen måste visa samma intresse att skapa alternativ sysselsättning i Karlsborgsverken när ASSI:s sågverk läggs ned som den i andra sammanhang har gjort för de tidigare varvsorterna.

●mlokalisering av statlig verksamhet

Utvecklingen under efterkrigstiden har inneburit att den statliga centrala förvaltningen och myndighetsorganisationen kraftigt expanderat både vad avser antal och storlek. Merparten är också lokaliserad till Stockholmsregionen.

I vår partimotion om regionalpolitiken har vi föreslagit att de statliga verkens centrala administration kraftigt minskas och uppgifter och funktioner förs över till läns- och kommunförvaltningar. Ett förslag med denna inriktning bör tas fram snabbt.

Betydelsen av att i större utsträckning lägga ut arbetsuppgifter från den centrala nivån till kommun- och länsnivå understryks av att expansionen inom den offentliga sektorn i Stockholmsregionen varit mycket kraftig under de senaste åren.

I syfte att åstadkomma en differentierad arbetsmarknad bör en ökad andel av den statliga administrativa verksamheten förläggas till Norrbotten. Det tillskott på sådan verksamhet som hittills tillförts länet har upplevts positivt.

Ytterligare åtgärder kan vidtas. Flera skäl talar för att exempelvis rutiner och verksamhet inom postgirokontoret lokaliseras till Norrbotten på samma sätt som nu föreslås ske inom rikspolisstyrelsen och tullverket och som har skett beträffande behandlingen av TV-licenserna. Riksdagen bör ge regeringen i uppdrag att skyndsamt utreda förutsättningarna och återkomma till riksdagen med förslag.

Avdragsmöjligheter för forskningsändamål

Ett särskilt forskningsråd har skapats i Norrbotten och i samband därmed en fond. Avkastningen från fonden används för forskningsstödande ändamål. Näringslivet i länet har i allt väsentligt svarat för fondens grundkapital.

Eftersom stöd till forskning och utveckling är viktiga inslag i det regionalpolitiska utvecklingsarbetet fyller forskningsrådet en mycket viktig funktion. Fonden är en viktig angelägenhet för näringslivet i Norrbotten och därför är ambitionen att successivt bygga upp fondens kapital. För att det skall vara möjligt bör bidragsgivande företag ges möjlighet till skattemässiga fördelar för de medel de tillskjuter.

I förordningen om avdrag för bidrag till viss forskning m. m. (SFS 1986:152) föreskrivs till vilka institut som avdragsgilla bidrag kan lämnas från rörelse, jordbruk eller skogsbruk. Norrbottens forskningsråd bör därför föras in bland den kategori av forskningsinstitut för vilka denna avdragsrätt skall gälla. Detta bör ges regeringen till känna.

Demografiska databasen vid Umeå universitet har till uppgift att registrera och bearbeta huvudsakligen demografiska och sociala data för forsknings-, utbildnings- och arkivändamål samt att göra dessa data tillgängliga för forskare.

Sedan 1979 bedriver Demografiska databasen beredningsprojekt i Pajala, Jokkmokk och Jörn, de tre s. k. excerperingscentralerna. Arbetet vid dessa bedrivs enligt samma principer som vid den ordinarie produktionsenheten i Haparanda.

Centralen i Pajala arbetar med kyrkoboksmaterial avseende Sundsvalls- och Linköpingsregionerna. I Jokkmokk arbetar centralen med parallella källmaterial som skall kunna länkas till det ordinarie kyrkoboksmaterialet och utgör ett viktigt komplement till detta. Vid centralen i Jörn datoriseras rikstäckande statistiskt material. Där bearbetas också genealogiskt och lokalhistoriskt material.

En permanentning av dessa tre centraler skulle innebära att verksamheten vid dessa får en fast form och stora möjligheter att utvecklas vidare inom en fungerande organisation. En permanentning innebar också förbättrade förutsättningar för framtida planering och möjligheter att satsa på en fortsatt utveckling av verksamheten. Det skulle även innebära positiva effekter för de berörda orterna och den personal som arbetar vid centralerna.

Övrigt

I särskilda motioner till årets riksmöte har vi tagit upp frågor om stimulans för inflyttning till regionalt utsatta områden. Vi har bl. a. föreslagit bidrag för inflyttning till de områden som under lång tid haft en negativ befolkningsutveckling, generösare studiemedel vilket underlättar för ungdomar med långt till högskolorna att välja högre utbildning, förstärkt kommunal skatteutjämning m. m. Dessa åtgärder kan på ett avgörande sätt bidra till en bättre regional utveckling.

Med anledning av vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen beslutar att som sin mening uttala vad som i motionen anförts om en decentralistisk inriktning av de regionalpolitiska insatserna i Norrbottens län.

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om småföretagsamhetens betydelse för en utveckling av näringsstrukturen.

3. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag till ett utvecklingsprogram för landsbygden enligt de riktlinjer som anförts i motionen.

4. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om ett särskilt energibolag för Norrbottens län för att återföra vinsterna från vattenkraften till regionalpolitiskt motiverade investeringar enligt de riktlinjer som anförts i motionen.

5. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om ett nytt polishus i Gällivare.

6. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om en ny kriminalvårdsanstalt i Haparanda.

7. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att ett program för förstärkning och beläggning av grusvägar inom länsvägnätet föreläggs riksdagen i enlighet med vad som anförts i motionen.

8. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om ett flygfält i Tornedalen.

9. att riksdagen beslutar att anvisa 10 milj. kr. för upprustning av bandelen Boden – Haparanda.

10. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om nya högskoleutbildningar.

11. att riksdagen beslutar anvisa ett reservationsanslag om 6 milj. kr. till högskolan i Luleå för ett treårigt försök med bakteriell lakning av malmer.

12. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om starta-egget-ersättning för ungdomar inom lantbruket.

13. att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om utredning och förslag om överföring av skogsmark från domänverket till enskilda för att skapa bärkraftiga lantbruksföretag.

14. att riksdagen beslutar att till *Särskilda skogsvårdsinsatser i norra Sverige* anvisa ett i förhållande till regeringens förslag förhöjt anslag om 5 milj. kr. till 40 milj. kr..

15. att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om ett åtgärdsprogram för Arjeplogs och Jokkmokks kommuner enligt de riktlinjer som anförts i motionen.

16. att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om en utredning av lokalisering av vissa rutiner och verksamheter inom postgirot till Norrbotten.

Mot. 1987/88
A39

17. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om avdragsrätt för anslag till Norrbottens forskningsråd.

18. att riksdagen beslutar att till *Arbetsmarknadspolitiska insatser i Norrbottens län* anvisa ett i förhållande till regeringens förslag minskat anslag om 17,4 milj. kr. till 199 milj. kr..

19. att riksdagen beslutar att verksamheten vid Demografiska databasens centraler i Pajala, Jokkmokk och Jörn permanentas.

Stockholm den 11 april 1988

Per-Ola Eriksson (c)

Ivar Franzén (c)

Rosa Östh (c)

Elving Andersson (c)

Ingvar Karlsson (c)

i Bengtsfors

Börje Hörnlund (c)

Jan Hyttring (c)

Kersti Johansson (c)

Görel Thurdin (c)

